

den olyan kormányakciót, amely az általános népjólét emelését lenne hivatva szolgálni és így a tisztviselői érdekeket is elősegíti. Hangoztatásuk ott bent lépten-nyomon, hogy a tisztviselői kérdés nem más, mint munkáskérdés és mint ilyen, nem áll egyébből, mint a tisztességes megélhetés mielőbbi biztosításából, amihez elvégre minden munkáspolgárnak veleszületett és tőle el nem vitatható emberi joga van.

Több tiszteletet, több becsületet a munkának és egyenlő, arányos értékelést az anyagi munkával. A munka becsülését kérjük helyreállítani. A szellemi munkás ne legyen kénytelen ráfizetni arra az élvezetre, hogy ő az állam szellemi munkása és ne legyen kénytelen panamázni, ha vagyonhoz akar hozzájutni, hanem azt tisztességes munkájának feleslegéből is félretehesse. Szégyenletes dolog volna, ha arra

a tapasztalatra kellene jutnunk, hogy nálunk tisztességes munkával nem lehet vagyont szerezni s nem főként szellemi munkával. Ne a megélhetési minimumokat igérgessék a miniszterek, hanem kövessék az arany középutat és a tisztviselők előtt is nyissák meg a szellemi munkával való vagyonszerzés lehetőségét bármilyen szerény mértékben is. Ezt kívánjuk.

Azt sem bánjuk mi, ha a fizetésünket nem emelik. Hova? Meddigre? Alakítsanak ország-szerte bizottságokat, melyek a fizetéseket a piaci árakhoz szabályozzák épp úgy, mint tesszik ezt a katonatisztek lakbérletményeinek időnként való szabályozásával, amidőn azt a kereslet és kínálat törvényeinek megfelelően a piaci árakhoz illesztik.

És a katonák soh'sem panaszkodnak a lakberek elégtelensége miatt.

Szeged közegészségügyéről.

Írta: Dr. Máchánszky László.

(I.) A háboru óriási véráldozatai és az ennek kapcsán keletkezett megritkulása a lakosságnak, különösen a férfi munkaerő megcsökkenése, a közegészségügyi viszonyokra terelte figyelmünket. Nemcsak ellenségeink pusztították a harcterekeken a munkabíró, a nemzetet alkotó egyéneket, hanem esküdt ellenségeink gazdaságilag is meg akarnak verni bennünket, ennél fogva kétszeresen fontos a közegészségügynek megjavítása, hogy pótoljuk az embervesztéseket és a gazdasági küzdelemre erőteljes munkaerő felett rendelkezünk. A halottakat nem támasztjuk fel, tehát minden figyelmünket a már meglevő generáció és a jövő generáció fenntartására és fejlesztésére kell fordítani.

A közegészségügy terén — sajnos — mostoha viszonyok között talált bennünket a világháboru, amennyiben a gyermekhalandóság, a különböző fertőző bajok, a gümőkór, a sok izületi csúsz, ennek kapcsán a kifejlődött szívbetegségek, óriási áldozatokat követeltek, s ha meggondoljuk, hogy mit jelent mindez nemzetgazdasági szempontból, akkor fogjuk csak látni, hogy micsoda sziszifuszi munkát kell végezni a magyar nemzetnek, hogy a nyugateurópai népek versenyében megállja a helyét. Ha tekintetbe vesszük, hogy emez előbb említett betegségekben vagy zsenge gyermekkorban, vagy fiatalokkorban s legnagyobb részét férfikoruk kezdetén veszítik életüket, s ha tekintetbe vesz-

szük, hogy a betegek ápolására mennyi munkaerőt kell elpazarolni, akkor látni fogjuk, hogy mily nemzeti tőke vész el azáltal, mert a megszületett gyermeknek ifjúvá való felnevelése, iskoláztatása, foglalkozási ágak szerint ipar, kereskedelem vagy tudományos pályán való kiképzetése mennyi pénzértéket emészt fel s ha még mielőtt bármit produkálhatott volna, sirba vész, akkor nemzeti kincsünk egy jórésze kihasználatlanul pusztul le s ennek nem lett volna szabad így történni és nem szabad ezután így történni a jövőben. Hogy ezt elnyerhessük, hogy a születendő gyermekből egészséges, munkabíró, produktív egyén fejlődhesen, ehhez elengedhetetlenül szükségesek a jó közegészségügyi viszonyok. Vizsgáljuk meg, hogyan állunk e tekintetben Szegeden, és miképpen lehetne a jó közegészségügyi viszonyok előfeltételeit megteremtteni.

Ha a statisztikai évkönyv adatait tekintjük, azt tapasztaljuk, hogy Szegeden, mint az alföld többi nagy városában, legkevésbé sem rózsásak a viszonyok a közegészségügy terén. S ha csak egyet veszünk tekintetbe, nevezetesen azt, hogy egyetlen városa sincs Magyarországnak, melyben annyi dohos, sötét, nedves pincelakás volna, mely a lakásinség következtében zsúfolásig meg van töltve, akkor parancsolólag lép fel az a kívánság, hogy itt sürgősen tenni kell valamit.

Szegeden úgy a hatóság, mint a kerületi munkásbiztosító pénztár, valamint a társadalmi jótékonyegyesületek egész sora az utóbbi években dicsőre méltó agilitással igyekszik a bajok leküzdésére, azonban mindeddig, ami történt, az-már a létező bajok leküzdésére történt és az a véleményem, hogy ez a módszer nem fog célra vezetni, mert kevés az anyagi erő, ami rendelkezésünkre áll. Nevetségesen kevés, amit tenni képesek vagyunk, dacára minden jóakaratra és minden nemes áldozatkészségnek. Itt új csapáson kell a küzdelmet felvenni az árként szaporodó baj ellen, profilaktikusan kell eljárni, csirájában kell megakadályozni a veszedelem fejlődését.

A közegészségügy kérdésével is úgy vagyunk, mint a hajós a hajójával, melynek korhadtt deszkái között betódul a víz. Nem elég azt a beáradó viz ellen foltoztatni, esetleg erre pórt hintve igyekezni meggátolni a víz beáradását, hanem alkalmas időben ki kell emelni a rozoga alkotmányt a szárazra s alaposan meg kell javítani, ki kell tatarozni minden korhadtt részét, hogy képes legyen dacolni az elemi erővel.

És ez az alkalmas időpont véleményem szerint most itt van, mert most a közegészségügy iránt fogékony lelkekre találunk és főképpen két olyan intézkedés vonja magára a figyelmünket, amely a profilaktikus irányban való haladásnak előfeltételeként szerepel. E téli folyamán jelent meg a vallás- és közoktatásügyi minisztérium rendelete, mely kötelezővé teszi az összes iskolákban az egészségtan tanítását és csak olyan tankönyvek engedélyezését teszi kiállításba a jövőben, melyek a közegészségüggyel és gyermekvédelemmel

kellőképpen foglalkoznak; a másik a telekértékkadó behozatalának kérdése Szeged városában, mely kell, hogy maga után vonja a helyes városfejlesztés és helyes lakáspolitikai megteremtését.

E két dolog indította arra Szeged tisztifőorvosát és a szegedi orvosegyesületet, hogy egy nagyszabású, mindent felölelő közegészségügyi program keresztülvitelén fáradozzék teljes erkölcsi súlyával.

Hogy Szegeden jó közegészségügyi viszonyokat teremthessünk, elengedhetetlen feltétel, hogy a nép széles rétegeibe belevigyünk a közegészségügy iránt való érdeklődést és itt nagy feladat vár minden intelligens emberre, az iskolára, a templomra, egyesületekre, hogy népszerű előadások és közvetlen tanítás útján felvilágosítsák a népet arról, hogy ne féljen a naptól, a levegőtől és a víztől, gondot fordítson a tisztaságra, felvilágosítsák miképpen ruházódjék, milyen legyen rationális táplálkozása, milyen legyen lakása és annak célszerű, az egészséget szolgáló berendezése. Eme kérdések mindegyike megérdemelné, hogy egy-egy órát foglalkozzunk vele; nekem a céloom azonban egy általános vázlatot adni arra nézve, hogy mi mindenre kell tekintettel lennünk s ezért tovább megyek és második fontos kérdésnek tartom a köztisztaság kérdését. Ha az általános csatornázás és vízvezeték kérdése megoldást nyer; e tekintetben nagy lépéssel fogunk előrehaladni. De ezenkívül is nagy feladatok háramlanak a közegészségügyi rendszetre. Elsőrangú feladat az utcák tisztításának és seprésének kérdése, mert hogy micsoda károkkal jár az egészségre, — hogy csak egyet említek — a száraz seprés, amikor az utca piszkát, porát gépekkel, seprőkkel felkavarják és azt a lakásokba és a járókelőkre szállani engedik, azt nem kell bővebben magyaráznom.

Ha a város külsőbb részeiben gyakran megfordultunk, elszomorodva látjuk, hogy mennyi szemét van az utcára kiszórva. Nemcsak az szükséges tehát, hogy a köztisztasági intézmény feltakarítsa az ott felgyülemlett szemetet hanem, ha másképpen nem megy, hatósági intézkedéssel kell rá kényszeríteni és rá szoktatni a lakosságot, hogy háza környékét, utcáját megóvja attól, hogy oda mindennemű szemetet, hulladékot kidobjanak.

Hasonlóképpen sok tenni való van még a piac higiéniajának megteremtése körül is. Ha végigtekintünk a Tisza partján, a hid két oldalán s a körutakon levő piacokon s ha azt látjuk, hogy az ott árult élelmiszerek mellett mekkora massa trágya halmazódik fel s azt a szél miképpen hordja széjjel az árusítandó zöldség, gyümölcs és másféle élelmiszerek felületére, akkor szinte csodálkozunk az ember, hogy ebből nagyobb veszedelem még eddig nem származott. Más városokban azt tapasztaljuk, hogy a kocsik mellől a lovakat kifogják és távol a piactól, arra kijelölt helyen helyezik el, hogy a piac szennyeződését megakadályozzák. Ideálisabb állapot volna természetesen, ha jól felszerelt vásárcsarnok foglalná magába az elárusítandó élelmiszereket, legalább azokat, amelyeknek elárusítása a napnak tulnyomó részében eszközöltetik. A felügyeletet sokkal intenzívebbé tenné és nagy mértékben megkönnyítené a vegyvizsgáló állomás és a rendőrhatalóság munkáját, mellyel az élelmiszer hamisítás ellen küzd.

Felvilágosító, sorozatos előadások tartását tartom szükségesnek abból a célból, hogy népünket a célszerű táplálkozás alapelveivel megismertessük. Ezen előadásokban az alkoholizmus kérdésének széles mederben való tárgyalása elengedhetetlenül szükséges. Ha csak egy keveset is foglalkozunk az antialkoholizmussal, be kell látnunk, hogy micsoda messzemenő hordereje van ennek a kérdésnek a ma élők és a jövő generáció szempontjából. E téren azonban az állam és a hatóság hathatós támogatására van szükség, mert hatósági támogatás nélkül a legnemesebb jóakat is eredménytelen munkát végez csupán. Az alkoholizmus ellen való küzdelemben óriási segítségünkre lehet a testnevelés kérdése, azáltal, hogy elvonja a népet az italozástól.

Szükségesnek tartom, hogy a testnevelést a nép széles rétegeire kiterjesztve a hatóság

Elmondanám, mit érez szívem
Ezen a bus alkonyaton,
De lelkem fáradt, az ajkam néma,
Érzéseim el nem mondhatom.

Oh, ha nem lennék messze tőled,
Ha ott lennék teveled!
Megértenéd a némaságom
És hulló, forró könnyemet...

Kern Rózsa.

A HEGEDŐS.

(Baumbach.)

Itt e tájon vig hegedős
Dalolt egykor ékesen;
A hová ment, ahol állott,
Erőt vett a sziveken.
S hogy verseit kinyomatta,
Bámulatos fordulat!
A rajongók elkerülték
Mind a könyves boltokat.

Ha a medve a nagy uccán
Szép taktusban táncot jár,
Rőt dalmányban Maki-majom
Pudli háton szaladgál,
Összefut az egész falu,
Bámulni a nagy csodát;
Ujjongás és taps kíséri
Medvét, majmot és kutyát.

Jár csak tányérral körül,
A nagy utca körül.

Madzsar Gasztáv.